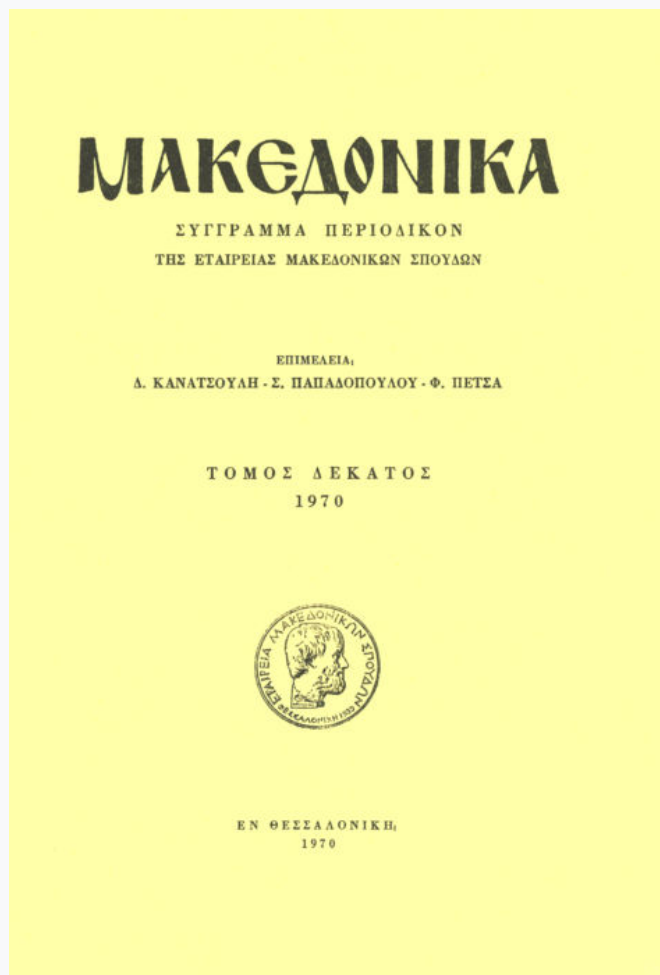

Μακεδονικά

Τόμ. 10, Αρ. 1 (1970)

V. J. Grocyl, Reformi v Dounajskih Knjazestvah i Rossja (20-30 Godi XIX veka), (Αι μεταρρυθμίσεις εις τας Παραδουναβίους Ηγεμονίας και η Ρωσία κατά τα έτη 20-30 του 19ου αιώνας)

I. K. Βασδραβέλλης

doi: [10.12681/makedonika.800](https://doi.org/10.12681/makedonika.800)

Copyright © 2014, I. K. Βασδραβέλλης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Βασδραβέλλης I. K. (2015). V. J. Grocyl, Reformi v Dounajskih Knjazestvah i Rossja (20-30 Godi XIX veka), (Αι μεταρρυθμίσεις εις τας Παραδουναβίους Ηγεμονίας και η Ρωσία κατά τα έτη 20-30 του 19ου αιώνας). *Μακεδονικά*, 10(1), 312–313. <https://doi.org/10.12681/makedonika.800>

δίδεται ὁ φόρος τιμῆς εἰς τοὺς ἀγωνιστὰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι, παρ' ὅλον ὅτι δὲν ἔτυχον πάντοτε τῆς δεοῦσης προσοχῆς, δὲν παύουν νὰ εἶναι οἱ ἀκρογωνιαίτοι λίθοι τοῦ εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους ἀνεγερθέντος ἔθνικοῦ ἡμῶν οἰκοδομήματος. Εἰς τὸν κ. Τσάμην ἀνήκει ἡ τιμὴ ὅτι προβάλλει αὐτοὺς εὐθέως δι' ὅλου τοῦ βιβλίου του εἰς τὸ πλαίσιον τῶν ἀνθρωπίνων αὐτῶν δυνατοτήτων, τὰς ὁποίας ὑπερέβαλον πολλὰκις. Θὰ ἔπρεπεν ἐπὶ τέλους νὰ γίνεται συγνότερον τὸ πνευματικὸν μνημόσυνον αὐτῶν, ὅχι μόνον διὰ νὰ μανθάνουν ὅλοι τὴν ἔθνικὴν μας ἱστορίαν καὶ νὰ διαπαιδαγωγοῦνται δι' αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ εὐφραίνωνται καὶ αὐταὶ αὐταὶ αἱ ψυχαὶ αὐτῶν. Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἀφιέρωσιν ἔχει εἰς τὸ βιβλίον του ὁ συγγραφεὺς Παῦλος Τσάμης, ὁ ὅποιος διὰ τοῦ βιβλίου τούτου, προσφέρει μίαν εἰσέτι ὑπηρεσίαν εἰς τὴν πατρίδα του, τὴν ὁποίαν κατὰ τὰ λοιπὰ ὑπηρετήσεν ὡς ἀξιωματικὸς ἐπὶ ἑτῇ μεταξὺ ἄλλων καὶ εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΝ. ΡΑΒΟΥΣΚΟΣ

V. J. Grocyl, Reformi v Dounajskih Knjažestvah i Rossja (20-30 Godi XIX Veka), (Αἱ μεταρρυθμίσεις εἰς τὰς Παραδουναβίους 'Ηγεμονίας καὶ ἡ Ρωσία κατὰ τὰ ἔτη 20-30 τοῦ 19ου αἰῶνος), Μόσχα (ἔκδ. «Ἐπιστήμη») 1966, σελ. 406.

Τὸ ἐν λόγῳ βιβλίον περιήλθεν εἰς χεῖρας μου πρό τινας καὶ ἀφορᾷ κυρίως εἰς τὰς ἡγεμονίας τοῦ Δουνάβεως, εἰς τὰς ὁποίας ἦσαν ἐγκατεστημένοι, ἀπὸ τοῦ 17ου αἰῶνος ἄκομῃ, καὶ πολλοὶ Ἕλληνες. Μετὰ τὴν κατατοπιστικὴν εἰσαγωγὴν, εἰς τὸ Α' κεφ. ὁ συγγραφεὺς ἀσχολεῖται μὲ τὴν κοινωνικὴν, οἰκονομικὴν καὶ πολιτικὴν κατάστασιν εἰς τὰς Παραδουναβίους 'Ηγεμονίας κατὰ τὰς πρώτας δεκαετηρίδας τοῦ 19ου αἰῶνος, εἰς τὸ Β' κεφ. μὲ τὴν Ρωσίαν καὶ τὰς Παραδουναβίους 'Ηγεμονίας κατὰ τὸν ρωσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1828-1829 καὶ μὲ τὰς ἐπελθούσας μεταρρυθμίσεις εἰς αὐτὰς μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1828-1829, εἰς δὲ τὸ Γ' κεφ. περιλαμβάνονται οἱ ἐφαρμοσθέντες ὀργανωτικοὶ νόμοι καὶ αἱ παρεμφερεῖς διατάξεις καὶ ἐν συνεχείᾳ τὰ συμπεράσματα, εἰς τὰ ὁποῖα καταλήγει, καὶ ἔπεται ἡ πλουσία βιβλιογραφία ρωσικὴ καὶ ξένη, καθὼς καὶ ὁ πίναξ κυρίων ὀνομάτων καὶ πραγμάτων.

Γενικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ βιβλίου εἶναι ὅτι ὁ συγγρ. ἀναφέρεται κυρίως εἰς τὴν συμβολὴν τῶν Ρώσων εἰς τὰς ἐπελθούσας μεταρρυθμίσεις εἰς τὰς 'Ηγεμονίας κατὰ τὴν προσωρινὴν ρωσικὴν κατοχὴν τῶν ἐτῶν 1829-1833 ἐν συγκρίσει μὲ τὰς προηγουμένας καταστάσεις, τὰς ὁποίας σχολιάζει δυσμενῶς καὶ λαμβάνει θέσιν καθαρῶς μαρξιστικὴν καὶ ὁλιστικὴν, ἐξιδανικεύων μόνον τὴν ἐποχὴν τῶν δύο δεκαετηρίδων τῆς ρωσικῆς κατοχῆς. Προντίζει κατὰ κανὸνα νὰ ἐξάρῃ τὴν μεγάλην ἐπίδρασιν τῶν Ρώσων εἰς τὰς Ρουμανικὰς χώρας καὶ εἰς τὰ πολιτικὰ καὶ οἰκονομικὰ θέματα ἰδίως, τονίζει δὲ ὅτι ἡ τσαρική τότε Ρωσία ἐφρόντιζε ὑπὲρ τῶν λαῶν τῆς Ρουμανίας, ἐνῷ οἱ ἄλλοι, δηλ. οἱ Τούρκοι καὶ οἱ Φαναριῶται ἡγεμόνες, κατεδυνάστευον τὴν χώραν (σ. 169). 'Αλλὰ καὶ εἰς τὴν σ. 123 ἀναφέρει ὅτι οἱ Φαναριῶται δὲν ἐπεθύμουν νὰ ἔλθουν εἰς σύγκρουσιν μὲ τὴν 'Υψηλὴν Πύλιν (Τουρκία), ἐν τούτοις ὅμως μερικοὶ ἐξ αὐτῶν, ὅπως ὁ Ρήγας Βελεστινλῆς, ἀπέβλεπον εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ ὅλων τῶν Βαλκανικῶν λαῶν.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ συγγρ. κρίνει τὰς ἀγροτικὰς μεταρρυθμίσεις τοῦ Κωνστ. Μαυροκορδάτου, ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας, καὶ ὑποστηρίζει ὅτι κατὰ τὴν ἐκραγεῖσαν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 ἡ Ρωσία ἐβοήθησε τὸν ἑλληνικὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα, διότι ὁ Τσάρος καὶ ὁ ὑπουργὸς του Ἰωάννης Καποδίστριας ὑπῆρξαν τὸ κέντρον τῆς εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς, ὑποστηρίζαντες τὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα ὅλων τῶν Βαλκανικῶν λαῶν (σ. 131).

Εἰς τὰς σ. 137 καὶ 138 γράφει ὅτι οἱ βογιάροι τῆς Μολδαβίας τὸ ἔτος 1821 ἦσαν

ρωσόφιλοι και ἐν συνεχείᾳ ἀναφέρεται εἰς τὸν Ρῶσον συγγραφέα Ἀλέξη Ρούσο, ὁ ὅποιος εἶχε διακηρύξει ὅτι ἡ Μολδαβία πρέπει νὰ διοικηθῇ ἀπὸ τοὺς Μολδαβοὺς καὶ ὅτι «οἱ Ἑλληνας μόνον ἔμποροι μποροῦν νὰ εἶναι».

Ι. Κ. ΒΑΣΙΛΑΚΑΚΗΣ

Ν. Π. Δελιαλή, τ. Ἐφόρου Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Κοζάνης, Διαθήκαι ευεργετῶν της πόλεως Κοζάνης, Θεσσαλονίκη 1970, 8ον, σ. η' + 55 + 35 πίνακες ἐκτὸς κειμένου.

Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά πού ὁ κ. Δελιαλῆς ἐκδίδει διαθήκες ευεργετῶν της Κοζάνης. Παλιότερα (βλ. Ν. Π. Δελιαλή, Ἀναμνηστικὴ εἰκονογραφημένη ἐκδοσις Παύλου Χαρίση μετὰ ἱστορικῶν σημειώσεων περὶ τῶν ἐν Οὐγγαρία καὶ Αὐστρία Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων, τ. 1, Κοζάνη 1935) ἐξέδωκε τὶς διαθήκες τῶν Ἀλ. Χαρίση (ἑ.ἀ., σ. 10), Παύλου Χαρίση (σ. 19-27), Δ. Παγούνη (σ. 72γ), Γεωργ. Λασσάνη (σ. 74-76), Ἰωάννου Μουράτη (σ. 95-100) καὶ Χαρίσ. Μούκα (σ. 115). Λίγο ἀργότερα ἐξέδωκε τὴ διαθήκη τοῦ γνωστοῦ ἀγωνιστῆ τοῦ Εἰκοσιένου Ν. Κασομούλη (βλ. «Ἡ ἰδιόγραφος διαθήκη τοῦ Νικολάου Κ. Κασομούλη (1795-1891), ΔΙΕΕ τ. 14 (1966), σ. 314-341). Ἀλλὰ καὶ στὸν πρόλογο τοῦ ἔργου τοῦ «Κατάλογος ἐντύπων Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Κοζάνης», τ. 2, Θεσσαλονίκη 1964, σ. θ'-ια', βρίσκουμε ἀποσπάσματα ἀπὸ διαθήκες ἢ ἀπὸ ἄλλα δωρητήρια ἔγγραφα διαφόρων δωρητῶν ἢ ἄλλων Κοζανιτῶν, πού ξόδεψαν γιὰ τὴν ἐκδοσὴ βιβλίων (στὸ ἴδιο, σ. η').

Στὸ νέο ἔργο τοῦ ὁ κ. Δελιαλῆς δημοσιεύει μιὰ διαθήκη τοῦ ἐπισκόπου Σερβίων καὶ Κοζάνης Βενιαμίν (1815-1849), σ. 1-9, μιὰ τοῦ Κ. Δ. Τακιατζῆ (1812-1896), σ. 10-23 καὶ δύο διαθήκες μ' ἓναν κωδικέλλο τοῦ Κ.Δ. Δρίζη (1852-1927), σ. 24-41.

Ἀλλὰ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐκδότη δὲ σταματᾷ μόνον σ' αὐτὲς τὶς διαθήκες. Σημειώνει—ἔξω ἀπὸ πολλὰς ἄλλες—ἀκόμα ὀχτὼ καὶ μάλιστα δίνει καὶ ἀποσπάσματα τους, ἐπειδὴ παρουσιάζουν ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον, ἀλλὰ καὶ περιμένουν τὸν ἐκδότη τους. Μ' αὐτὸ ἴσως ὁ κ. Δελιαλῆς θέλει νὰ τονίσῃ τὴ σημασίαν, πού ἔχουν οἱ ἄλλες ἀνέκδοτες διαθήκες, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑπενθυμίσῃ στοὺς νεώτερους ἱστοριοδίφες τὸ καθήκον τους γιὰ τὰ ἀνέκδοτα κείμενα, πού κρύβει τὸ ἀληθινὰ «Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον της Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης Κοζάνης».

Σχετικὰ μὲ τὴν τεχνικὴ τῆς ἐκδόσεως παρατηροῦμε πὼς σὲ κάθε διαθήκῃ ὁ ἐκδότης δίνει πρῶτα τὴ βιογραφία τοῦ ευεργέτη, πού ἀντλεῖ πάντα ἀπ' τὰ ἀρχεῖα τῆς Μητροπόλεως καὶ τοῦ Δήμου Κοζάνης, καθὼς καὶ ἀπὸ προφορικὰς ἐιδήσεις καὶ ἀκολουθεῖ τὸ κείμενο μὲ πολλὰ καὶ ἀξιοσημεῖωτα σχόλια καὶ βιβλιογραφία. Τὸ βιβλίον κλείνει μὲ τὴ σχετικὴ βιβλιογραφία, πού ἀναφέρεται στὰ κείμενα καὶ τὰ βοηθήματα, ὅσα μεταχειρίστηκε, καθὼς καὶ εὐρετήριο πικρῶν ὀνομάτων, τόπων, πραγμάτων, καὶ λέξεων. Τέλος προσθέτει καὶ ἓνα Παράρτημα μὲ «πίνακες εἰκόνων»—ἐδῶ συνεχίζει κάτι πού ἄρχισε μὲ τὸν «Κατάλογο ἐντύπων» κ.λ. τ. 2—ἔξω ἀπ' τὸ κείμενο.

Ὁ κ. Δελιαλῆς ἔχει ἐκδῶσαι τὶς διαθήκες αὐτὲς μὲ σκοπὸ «...ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ χρησιμοποιοῦν αὐτὰ ὡς ἱστορικὰ στοιχεῖα, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ χρησιμεύσουν εἰς τοὺς ἐπιγενομένους ὡς παράδειγμα πρὸς μίμῃσιν» (σ. ε'). Δὲ θὰ σχολιάσω τὸ δεῦτερο σκοπὸ τοῦ ἐκδότη, ὅσο καὶ ἂν αὐτὸς εἶναι εὐγενικός, καὶ δείχνει τὸ βαθμὸ τῆς ἀνθρωπιάς μας καὶ τῆς κοινωνικῆς μας εὐθύνῃς, εἴτε φτωχοὶ εἴτε ἀρχόντοι εἴμαστε. Θὰ σταματήσω ὁμῶς στὸν πρῶτο, στὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα.

Ἡ διοίκησις τῶν Κοινοτήτων μας στὰ χρόνια τῆς τουρκοκρατίας, ἡ ὀργάνωσις τῆς οἰκονομίας τους καὶ οἱ σχέσεις τους μὲ τὴν Εὐρώπην, ἡ συντήρησις τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἡ ἱδρυσις καὶ συντήρησις τῶν σχολείων τους—ἔπειτα οἱ ἑλληνικὲς παροικίες τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ οἱ σχέσεις τους μὲ τὴν Ἑλλάδα, ὁ Ἑλληνισμὸς ὁλόκερος προβάλλει ἀπὸ κάθε σελίδα